

2. Sotsiaalse turvalisuse õiguse kontseptuaalne määratlus

Sotsiaalse turvalisuse inimõigustekeskne käsitus muudab seda, kuidas me mõistame (riigi) vastutust sotsiaalse turvalisuse tagamisel: see ei ole heategevus, vaid *igaühe õigus* ja *inimväärikuse kaitse*, mis ei piirdu pelgalt majanduslike eesmärkidega, vaid tuleb saavutada nii majanduslike kui ka sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste kogumina.¹ Sotsiaalse turvalisuse õigust raamistab visioon sotsiaalselt õiglasest maailmast, kus kõigile inimestele tuleb tagada kaitse ebakindluse eest ja kedagi ei tohi jätta kõrvale. Minimaalsel tasemel sotsiaalkaitsemeetmed peavad olema ligipääsetavad, kättesaadavad, kohandatavad ja sootundlikud.²

Õigust sotsiaalsele turvalisusele ei ole lihtne üheselt defineerida. See on pigem diskursus, mis koondab tähendusi ja põhimõtteid, mis omandavad lõpliku sisu ümbritsevas sotsiaalses ja kultuurilises kontekstis iga inimese vajadusi ja võimekust arvestades. Leian, et see, mil viisil inimeste õigustest räägitakse, mõjutab haavatavas olukorras inimeste inimväärikust ja võimalusi ning sotsiaalsete probleemide tajumist ja neile reageerimist.

2.1. Õigus sotsiaalsele turvalisusele kui inimväärikuse kaitse garantii

Inimõigus sotsiaalsele turvalisusele on – nagu teisedki inimõigused – inimväärikuse kaitse garantii. Inimeste suutlikkus juhtida enda elu nõuab teatud tingimuste tagamist, mis on seotud inimese isiksuse ja tema väärikusega.

Inimväärikuse sisustamise püüdlused ulatuvad juba antiikfilosoofiasse ja religioossete traditsioonideni. Niisiis, kuigi inimõiguste lähtekoht on alati olnud vastupanu võimu kuritarvitamisele, rõhumisele, alandamisele, on leitud, et just teise maailmasõja koledused panid mõistma inimväärikuse moraalsel jõudu.³ Inimesed, kes olid kogenud teise maailmasõja ajal Natsi-Saksamaa sõjakoledusi ning holokausti, „pidid vaatama näkku iseendale, oma minevikule ja väärtustele ning defineerima ümber rahu, turvalisuse ja inimõiguste tähenduse“⁴. Inimlikust väärtusest sai ühine inimõiguste tuum ning enimmaitud põhiväärtus sotsiaalse turvalisuse õiguses.

On ilmselge, et kui sotsiaalse turvalisuse õigus oleks saavutanud oma ideaalid ja inimest väärtustataks inimeseks olemise pärast, ei peaks keegi kannatama väärkohtlemist ning saaks vabalt ennast teostades elada, tundes ennast ühiskonna täieõigusliku ja väärtusliku liikmena. Inimene ei satuks nii äärmuslikku materiaalsesse puudusesse, et tal ei ole võimalik rahuldada oma esmaseid vajadusi, nagu eluase, toit, rõivad ja pesemisvõimalus, ning mis kahjustab tema füüsilist või vaimset tervist või asetab ta inimväärikust alandavasse olukorda.

Seos õiguste ja väärikuse vahel on palju komplekssem ning on eksitav öelda, et meil on väärikus siis, kui meil on õigused. On leitud, et inimesed ei pöördu abi saamiseks abisüsteemide poole⁵, sest nad tunnevad piinlikkust enda seisundi või toimunud sündmuste pärast. Häbi ja piinlikkus tekib selle tõttu, et inimesed tajuvad ennast mingist normist kõrvale kaldununa ja seetõttu vähem väärtuslikuna. Kaasneb psühholoogiline valu, mis omakorda avaldab mõju inimese tegevusele ja nii on keerulisem leida motivatsiooni tegutsemiseks. Näiteks ligikaudu veerand seksuaalse vägivalla või muud liiki vägivalla ohvritest ei pöördu ka pärast kõige raskemat vägivallajuhtumit politseisse, sest nad tunnevad häbi ja piinlikkust.⁶ Eeltoodut aitavad selgitada 2016. aastal Sotsiaalministeeriumi tellitud elanikkonna küsitluse tulemused, mille kohaselt 42% Eesti elanikest leiab, et naiste valitud riietus on vägistamise ohvriks langemise põhjus, ja 49% arvates on ohvrid perevägivallas osaliselt ise süüdi.⁷ Seega, küllaltki palju leidub neid, kes peavad haavatavasse olukorda sattunud inimesi oma olukorra eest vastutavaks, riivates sellega nende väärikust ja tõrjudes neid sel viisil abist eemale. Paraku mõjutab vägistamismüütide levik ka abistajate ja nõustajate tööd, kuna hoiakud kujundavad praktikute kõnepruuki ja otsuseid.⁸ Halvustava suhtumisega vägivallaohvritest naistesse tuleb jõuliselt võidelda. Ilmselgelt tuleb rõhutada riikide vajadust töötada selle nimel, et luua abiküsiijate väärikust austav sotsiaalkindlustussüsteem. Tõekspidamiste raamistajaks on sotsiaalkaitse põhimõtted ning ette nähtud hüvitised ja toetused, mis saavad tagada vähemalt miinimumtasemel majanduslikud, sotsiaalsed ja kultuurilised õigused.⁹

Eesti Vabariigi põhiseadus sisaldab mitmeid inimväärikuse seisukohast olulisi sätteid. Selles öeldut on selgitatud nii, et „inimväärikus on ühteaegu nii iseseisev põhiõigus kui ka üldine põhimõte teiste põhiõiguste tõlgendamiseks“, ning samas on tunnistatud, et „inimväärikuse tähendust on keeruline avada, nagu ka seda, mida tähendab konkreetsel juhul inimväärikust austav kohtlemine“¹⁰. Sotsiaalsete õiguste tuum – õigus saada avalikult võimult piisavalt abi, et elada inimväärses

tingimustes – on inimväärikuse põhimõtte osa, ja erilist tähelepanu tuleb pöörata neile, kes ei ole suutelised iseseisvalt end piisavas ulatuses kindlustama¹¹ .

Mitmed kriitilised mõtlejad¹² on pidanud probleemiks *väärikuse* mõiste mitmetähenduslikkust ja on näiteks küsinud: „Kas inimväärikus väljendab sisulist normatiivset tähendust, millest saab inimõigusi tuletada, täpsustades nende rikkumise tingimused, või on tegemist tühja mõistega, mis võtab kokku üksikud, erinevad ja omavahel mitteseotud inimõigused?“. On leitud, et mõiste avatus võib viia positiivsete refleksioonideni inimõiguste kaitses, kuid selles on risk manipulatsioonideks. Seega, inimväärikuse tähendus vajab mitmes mõttes kriitilist analüüsi ja selgitust, et tegemist on inimõiguste moraalse alusega.

2.2. Igaühe õigus sotsiaalsele turvalisusele ehk kedagi ei jäeta kõrvale

Seni, kuni eksisteerib mistahes vormis ilmajäetust, diskrimineerimist ja väärkohtlemist ning ühiskond seda sallib, ei saa rääkida tegelikult tagatud sotsiaalsest turvalisusest ja inimväärselt elust. Kuigi inimõigustel põhinev sotsiaalse turvalisuse käsitlus tähendab, et kõigil inimestel on õigus kaitsele puuduse korral ning õigus hirmuta, turvalisele ja tervist tagavale elule ja piisavale elustasemele¹³ , ilmneb sotsiaalse turvalisuse õigust käsitlevatest rahvusvahelistest analüüsides, et elu on hoopis teistsugune. Inimesed hukkuvad endiselt perevägivalla tõttu, elavad sügavas materiaalses puuduses ja ebavõrdsuses ning sotsiaalkaitstes on märkimisväärsed lüngad. Analüüsides on kirjutatud ka kriiside mõjust inimeste võimekusele tulla iseseisvalt toime ilma kahjudeta; sotsiaalkaitsele tehtavate kulutuste suurendamise tähtsusest; universaalsest sotsiaalkaitsest ning vajadusest mõista sotsiaalse turvalisuse õigust kui sotsiaalse õigluse olulist tööriista.¹⁴

Vaesuse, ilmajäetuse ja haavatavuse dünaamiline seos

Kõige paremini näitlikustab ilmajäetust selle materiaalse puuduse konteksti asetamine. Kui inimene elab materiaalses kitsikuses, saab talle ühel hetkel selgeks, et temale ja ta lastele ei ole kättesaadav esmatasandi arstiabi¹⁵ , tema vajadustele vastav vaimse tervise abi¹⁶ , ta ei saa toetada enda laste haridusteed, tal ei ole võimalik lahkuda vägivaldsest suhtest¹⁷ , tema terviseprobleemid süvenevad ja pikemas plaanis jääb tema eluiga lühemaks. Peale selle ei ole tal võimalik osa saada sellistest sotsiaalsetest ja kultuurilistest tegevustest nagu näiteks kino- ja teatrikülastused või väljasõidud sõpradega. Materiaalse puudusega võib kaasneda eraldatus olulistest inimestest, suutmatus tasuda kommunaalteenuste eest, elamine

ebaturvalises piirkonnas või kaugel ääremaal. Võib olla, et inimene ei suuda end piisavalt kindlustada uute võimalike riskide vastu, suureneb ilmajäetus, haavatavus ning jõuetuse ja tõrjutuse tunne.

Seega, vaesus on äärmiselt kriitiline tegur, mis surub paljud inimesed maailmas ilmajäetuse ja haavatavasse olukorda. Vaesusest rääkides peetakse tihti silmas suhtelist vaesust, mille korral loetakse inimene vaeseks juhul, kui tema sissetulek jääb alla konkreetse ühiskonnas piisavaks või üldiselt aktsepteeritavaks peetavat elatusmiinimumi.[18](#) Rahvusvaheliselt on kokku lepitud, et suhtelise vaesuse piir on 60% riigi mediaan-ekvivalentnetosissetulekust ning riikidevahelises võrdluses kasutatakse ostujõu standardit, et võtta arvesse elukalliduse erinevusi.[19](#)

Vaesus on siiski mitmetahulisem ja tähendab palju rohkem kui piisava sissetuleku puudumine. See tähendab inimväärses eluks ning arenguks vajalikest võimalustest ilmajäämist.[20](#) Vaesuse mitmemõõtmelisust peegeldab ÜRO sotsiaalsete, majanduslike ja kultuurialaste õiguste komitee definitsioon[21](#), mille järgi vaesus on olukord, mida iseloomustab piisava elatustaseme saavutamiseks ning muude kodaniku-, kultuuriliste, majanduslike, ja poliitiliste õiguste teostamiseks vajalike ressursside, võimaluste, turvalisuse ja võimekuse pidev või krooniline puudumine. Seega, ÜRO sotsiaalsete, majanduslike ja kultuurialaste õiguste komitee toob vaesuse definitsiooniga ühiskonna vaatevälja vaesusega kaasneva laima ilmajäetuse problemaatika, milleks võib olla kehv haridus, diskrimineerimine, sotsiaalne tõrjutus.

Üldiselt on haavatavus olukord, kus inimeste sotsiaal-majanduslik ja/või perekondlik taust, erivajadus, haigus või trauma muudab nad vastuvõtlikumaks toimuvate muutuste ja sündmuste kahjustavatele mõjudele, nii et nad ei ole võimelised raskustega toime tulema, tegema läbimõeldud valikuid ja vastama ühiskonna ootustele käituda vastutustundlikult.[22](#) Seega hõlmab haavatavus vähemalt kaht mõõdet: ebakindlus ja tundlikkus väliste negatiivsete mõjutuste suhtes ning sisemine säilenõtkus ehk võime keerukate muutustega kohaneda.[23](#)

Leian, et siin on ohuks inimeste haavatavuse individualiseerimine ja inimeste probleemide eraldamine teda ümbritsevast keskkonnast, mis on ka vastuolus sotsiaalse turvalisuse õiguse põhimõtetega. Individualiseeritud lähenemine sotsiaalsetele probleemidele on omane uusliberaalsele mõtteviisile, mille järgi enda heaolu, sotsiaalse turvalisuse ja ka ebaedu eest vastutab ennekõike inimene ise.[24](#) Leian, et tähelepanu jääb kõrvale sotsiaalsete olukordade keerukuselt ning

struktuursetelt mõjudelt, mille kontekstis inimesed oma valikuid teevad. Vaesuses elavad inimesed ei pruugi olla haavatavad, kui nende elukeskkond on turvaline, neid ümbritseb tugev ja stabiilne sotsiaalne tugisüsteem.[25](#) Samal ajal võivad olla haavatavad inimesed, kelle materiaalne sissetulek on piisav, kuid nad puutuvad kokku ohtudega, millega nad ei suuda kohaneda ja millega toimetulekuks ei ole neil piisavalt sisemisi ressursse ega vahendeid.[26](#)

Mõned autorid peavad kõige probleemsemaks institutsionaalset haavatavust kui institutsionaalse juurdepääsu puudumist sotsiaalõiguste rahuldamiseks vajalikele vahenditele.[27](#) Inimese haavatavust soodustab see, kui tal puudub ligipääs ühiskonna peavoolu süsteemidele ja kogukondadele, näiteks seetõttu, et ta elab vaesuses, kogeb häbimärgistamist, viibib riigis ebaseaduslikult või ühiskond on talle võõras.[28](#) Samal ajal suurendab haavatavusest tingitud ilmajäetus – võimalus osaleda kogukonna elus, omandada haridust ja töötada, ligipääs tervishoiuteenustele – materiaalsel ilmajäetust ja vaesusriski veelgi.[29](#) Arvestades ülemaailmseid muutusi ja kriisiolukordi (kliimamuutused, looduskatastroofid, koroonaviiruse levik) ning süvenevat riikidevahelist ebavõrdsust, tuleb rääkida riikide ja kogukondade haavatavusest, mis võib marginaliseerida neis elavaid inimesi veelgi, piirata nende juurdepääsu olulistele ressurssidele ja suurendada ebavõrdsust.[30](#) Näiteks vähemalt pool maailma elanikkonnast (hinnanguliselt 2,3–3,5 miljardit inimest) ei saa neile vajalikke tervishoiuteenuseid ning igal aastal langeb hulk leibkondi vaesusesse suurte tervishoiukulutuste tõttu, mida nad peavad katma oma sissetulekust.[31](#) Vaesusest ülesaamise teeb keeruliseks selle tsükliline seisund, mis ühendab vaesuse haavatavusega.[32](#) Seega, vaesuse ja haavatavuse seosed on dünaamilised, olgu tegemist tervisekaotusega, koondamisega või isegi lahkuminekuga, on tihe seos sotsiaalsete olukordadega ja inimest ümbritseva sotsiaalse, kultuurilise ja poliitilise keskkonnaga.

Vaesusnarratiivide problemaatika

See, mil viisil vaesusest ja sellega kaasnevast ilmajäetusest kõneldakse, mõjutab nende mõistmist ja neile reageerimist. Kahtlemata raamistavad ja kujundavad tõekspidamisi ja väärtushinnanguid rahvusvahelised vaesust käsitlevad narratiivid.

Hea platvormi edasisteks aruteludeks ja vaidlusteks on loonud ÜRO Inimõiguste Komitee äärmise vaesuse ja inimõiguste eriraportöör Philip Alston oma aruandega, milles ta vaidlustas vaesusnarratiive, mis väidavad, et ülemaailmne vaesus on vähenenud, ning näevad vaesuse vastu võitlemise edusamme inimkonna ühe

olulisima saavutusena.[33](#) Pidades probleemiks rahvusvahelistes aruteludes esitatud vaesuse leevendamisega seotud optimismi, märkis Philip Alston, et vaesuse käsitlemine ei ole kooskõlas faktidega, see on ühekülgne ja ebapiisav, mis alahindab vaesuse levikut, jätab varju haavatavas olukorras sihtrühmad, ja selles on ebapiisavad sekkumismehhanismid.[34](#)

Järgnevalt vaatlengi lähemalt probleeme, mida Philip Alston on aruandes esitanud, kuna leian, et need on tihedalt seotud inimõigustel, sealhulgas inimväärikusel ja vajadustel põhineva tervikliku sotsiaalkaitsesüsteemi ülesehitamisega.

Esiteks, vaesuse mõistmist hägustab ühekülgne ja ebapiisav vaesuse hindamise metoodika. Tavaliselt selgitatakse vaesust Maailmapanga vaesuspiiri aluseks võttes. See vaesuspiir seati esialgu arengumaades vaesuse mõõtmiseks, kuid pärast säästva arengu eesmärkide vastuvõtmist 2016. aastal kohandati kasutamiseks kõikides riikides, et mõista sõnastatud eesmärkide täitmist.[35](#) Asjasse süüvimata võiks väita, et vaesuse mõõtmiseks piisabki ühest üldisest riikideülesest mõõdikust, mida aeg-ajalt üle vaadates kohaldatakse. Leian, et vaesuse fenomeni komplekssus ja mitmemõõtmelisus sellise üldise määratluse kasuks siiski ei räägi, kuna see jätab varju vaesusega kaasneva ilmajäetuse ja haavatavuse riskid ning inimest ümbritseva konteksti iseärasused. Alstoni hinnangul[36](#) alahindabki Maailmapanga seatud vaesuspiir absoluutse vaesuse olemust, ei põhine oluliste vajaduste hindamisel ja peegeldab väga madalat elatustaset, mis on tunduvalt madalam igasugusest mõistlikust ettekujutusest väärikast elust. Vaesuspiiri kohaselt on võimalik vaesusest n-ö vabaneda ilma sissetulekuta, mis oleks ligilähedanegi piisava elatustaseme saavutamisele, sealhulgas ligipääsuga tervishoiule ja haridusele. Selline elustandard ei ole kooskõlas õigusega sotsiaalsele turvalisusele, st õigusega piisavale toidule, riietusele ja eluasemele, ja õigusega elutingimuste pidevale paranemisele.[37](#) Siiski, ka Maailmapanga määratud vaesuspiiri järgi kulutab 700 miljonit inimest alla 1,9 dollari päevas.[38](#)

Alston on veel öelnud[39](#), et Maailmapanga seatud vaesuspiir ei võta arvesse riikide geograafilisi erinevusi ega sotsiaalseid standardeid, näiteks kaupade maksumust ja esmaseid eluks ja tööks vajalikke vahendeid või riietuse ja elamute küttega seotud kulutusi külma kliimaga riikides või eluaseme soetamise kulusid kõrgema elukallidusega riikides.

Kolmandaks jätab mõõdik varju soolised erinevused, sest on eeldatud, et kõik ressursid jagatakse leibkonnas võrdselt. Rahvusvahelistes uuringutes[40](#) on leitud, et

naiste ja meeste sotsiaal-majanduslik olukord ei ole võrdne, soolised lõhed püsivad paljudes eluvaldkondades, naiste materiaalne ilmajäetus on suurem kui meestel ning ka töötamine ei pruugi naiste vaesusrisiki vähendada. See tähendab, et naised on meestega võrreldes haavatavamad. Selline andmete esitamise mõju on väga suur, sest näiteks 2015. aastal ületas 100 miljoni inimese elatustase vaesuspiiri vaid 10 sendi võrra. Isegi väike süsteemne tasakaalustamata arvutus võib tähendada, et miljoneid allpool panga seatud vaesuspiiri elavaid naisi puudutavad andmed jäetakse ülemaailmsest vaesusnäitajate hulgast välja. Seega, on oluline rääkida konkreetset naiste vaesusest erinevates sotsiaalsetes olukordades ja kogukondades elavate naiste seisukohast, juhtides tähelepanu sellega kaasnevale ilmajäetusele ning probleemi mitmekülgsusele ja struktuursele iseloomule. Tähelepanu pööramine spetsiifilistele sihtrühmadele aitab vältida sotsiaalse turvalisuse õiguse käsitlemist liiga üldisena.

Üks oluline aspekt, millele Philip Alston oma aruandes osutab,[41](#) on miljonite inimeste andmete väljajätmine või alaesindatus Maailmapanga määratud vaesuspiiri mõõtmise uuringuandmetest. Need tähelepanuta jäänud inimesed „on pärit rühmadest, keda vaesus puudutab ebasproportsionaalselt, sealhulgas näiteks kodutud, võõrtöölised, pagulased ja ümberasustatud inimesed, relvakonfliktidest mõjutatud inimesed, inimesed, kes elavad perekondades, kuid keda ei peeta pereliikmeteks (n koduabilised)“[42](#) . Philip Alston rõhutab, et maailma juhtivad institutsioonid, nagu ÜRO ja Maailmapank, pööravad liialt vähe tähelepanu õigustele ja arutlevad harva sisuliselt diskrimineerimise mõju, õigusi austavate institutsionaalsete otsustusstruktuuride puudumise või jõhkrate õiguste rikkumise tagajärgede üle. Maailmapanga toimetulekupiiri alternatiivina pakub Philip Alston välja õigustepõhise vaesuspiiri, mis oleks kooskõlas minimaalse moraalselt vastuvõetava elatustasemega, ja eetilise vaesuspiiri, mis võimaldaks inimestel saavutada normaalse oodatava eluea.[43](#)

Kokkuvõttes leian, et vaesuse mõõtmine ei saa toimuda väljaspool ühiskonna üldist arengut ja lähtekohaks tuleks võtta järjest süvenev sotsiaalne keerukus ja mitmekesisus. Meid ümbritsev ühiskond koosneb indiviididest, sotsiaalsetest rühmadest, võimalustest ja võimekusest. Väga üldiste mõõdikute kasutamine lihtsustab ja juhib tähelepanu kõrvale keerukuselt ja struktuursetelt mõjudelt, mille põhjal inimeste haavatavus ja vaesusrisk kujuneb.

Magdalena Sepúlveda ja Carly Nyst on sotsiaalse turvalisuse õiguse põhimõtteid kirjeldades rõhutanud, et riikidel on vaja mõista, et ka sotsiaalprogrammide mõju ei

ole sooneutraalne ja arendada tuleb programme, mis võtavad arvesse naiste kogetud diskrimineerimise vorme ning kindlustavad naiste õiguste ja spetsiifiliste vajaduste täitmise kogu elukaare ulatuses.[44](#)

Näitena võib tuua Sepúlveda ja Nysti soovitusel inimõigustel põhineva sotsiaalkaitse korraldamiseks. Nad on öelnud, et riikidel tuleb võtta spetsiifilisi meetmeid, et väärtustada hooldaja rolli, kombineerides ühiskonna ja riigi vastutust ning julgustades mehi võtma rohkem vastutust hooldamise eest.[45](#) Oluline on siin rõhutada, et peaaegu kõik naised Euroopa Liidus (92%) on regulaarsed hooldajad ja 81% neist on igapäevased hooldajad.[46](#) Seevastu ainult 68% meestest teeb tasustamata hooldustööd vähemalt mitu päeva nädalas ja ainult 48% teeb seda iga päev. Töötavad naised EL-is kulutavad kaudsele hooldustööle (kodutööd ja majapidamistööd) ja otsesele hooldustööle, nagu laste või eakate sugulaste ja puuetega sugulaste hooldamine, keskmiselt 3,9 tundi päevas.

Uuringud on veenvalt näidanud, et sotsiaalse turvalisuse õiguse ideaalide ja kättesaadavuse vahel on märkimisväärsed lõhed. 2020. aastal oli vaid 30,6% maailma elanikkonnast kaetud minimaalse sotsiaalkaitsega; 53% maailma inimestest elas ilma igasuguse sotsiaalkaitseta; 26,4%-le lastest ehk ainult igale viiendale lapsele oli tagatud sotsiaalkaitse, mis võimaldab lapsehoidu, toitumist ja haridust; haavatavas olukorras inimestest sai piisavat abi 28,9%. Rahvusvaheline Tööorganisatsioon näeb kõikehõlmava sotsiaalkaitse tagamise peamise probleemina jätkuvalt liiga väikesi investeeringuid sotsiaalkaitse.[47](#)

- [1](#)Diller.
- [2](#)Sepúlveda, M. Ensuring inclusion and combatting discrimination in social protection programmes: The role of human rights standards. – International Social Security Review 2017/70 (4).
- [3](#)Habermas, J. The Concept of Human Dignity and the Realistic Utopia of Human Rights. – Nascimento, A., Lutz Bachmann, M. (toim). Human Dignity. Perspectives from Critical Theory of Human Rights. Routledge 2018.
- [4](#)Vt Velvet, A. Inimõiguste ajalugu. – Raamat "Inimõigused".
- [5](#)Killmister, S. Contours of Dignity. Oxford University Press 2020.
- [6](#)Naistevastane vägivald: Euroopa Liitu hõlmav uuring. Tulemuste kokkuvõte. FRA 2014. – https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-vaw-survey-at-a-glance-oct14_et.pdf.
- [7](#)Eesti elanikkonna teadlikkuse uuring soopõhise vägivalla ja inimkaubanduse valdkonnas. TNS Emor 2016. -

https://www.kriminaalpoliitika.ee/sites/krimipoliitika/files/elfinder/dokumendid/eesti_elan

- [8](#) Litam, S. D. A. She's just a prostitute: The effects of labels on counselor attitudes, empathy, and rape myth acceptance. – The Professional Counselor, 2016/9 (4), lk 396–415.
- [9](#) Committee on Economic, Social and Cultural Rights. General Comment no 19. (2008) on the right to social security. – <http://docstore.ohchr.org/SelfServices/FilesHandler.ashx?enc=4slQ6QSmlBEDzFEovLCuW>
- [10](#) Kalmo, K., Kask, O. Paragrahv 10. – Madise, Ü. (toim). et al. Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. Tartu: Sihtasutus Iuridicum 2020, lk 113.
- [11](#) Kalmo, Kask.
- [12](#) Habermas.
- [13](#) Bonilla García, Gruat,
- [14](#) International Labour Office. World Social Protection Report 2020–22: Social Protection at the Crossroads – in Pursuit of a Better Future. Genf: ILO 2021.
- [15](#) World Bank and WHO: Half the world lacks access to essential health services, 100 million still pushed into extreme poverty because of health expenses. WHO 13.12.2017. – <https://www.who.int/news/item/13-12-2017-world-bank-and-who-half-the-world-lacks-access-to-essential-health-services-100-million-still-pushed-into-extreme-poverty-because-of-health-expenses> (09.01.2022).
- [16](#) Santiago, C. D., Kaltman, S., Miranda, J. Poverty and Mental Health: How do Low-income Adults and Children Fare in Psychotherapy? – Journal of Clinical Psychology 2013/69 (2), lk 115–126. – doi: 10.1002/jclp.21951.
- [17](#) Women's Aid. The nature and impact of domestic abuse. – <https://www.womensaid.org.uk/information-support/what-is-domestic-abuse/the-nature-and-impact-of-domestic-abuse/> (09.01.2022).
- [18](#) Eurostat. Rahalise vaesuse statistika, 2020. – https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Archive:Income_poverty_statistics/et&oldid=507717#Suhtelis
- [19](#) ibid.
- [20](#) Sepulveda, Nyst.
- [21](#) Committee on Economic, Social and Cultural Rights. Poverty and the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights: statement / adopted by the Committee on Economic, Social and Cultural Rights on 4 May 2001. – <https://digitallibrary.un.org/record/452397>.
- [22](#) Van Ewijk, H. Complexity and social work. London: Routledge 2018.

- [23](#)Moser, C. O. N. The Asset Vulnerability Framework: Reassessing Urban Poverty Reduction Strategies. – World Development 1998/26 (1), lk 1–19. – [https://doi.org/10.1016/S0305-750X\(97\)10015-8](https://doi.org/10.1016/S0305-750X(97)10015-8).
- [24](#)Bevir, M. The SAGE Handbook of Governance. London: SAGE Publication 2011.
- [25](#)Ellis, F. Vulnerability and coping. – Clark, D. A. (toim). The Elgar companion to development studies. Cheltenham: Edward Elgar Publishing 2006, lk 671–675.
- [26](#)ibid.
- [27](#)Straehle, C. Vulnerability, Rights, and Social Deprivation in Temporary Labour Migration. Ethical Theory and Moral Practice 2019/22, lk 297–312. – <https://doi.org/10.1007/s10677-019-10010-0>.
- [28](#)UNHCR and IDC (2016). Vulnerability Screening Tool. Identifying and addressing vulnerability: a tool for asylum and migration systems.
- [29](#)Tracking universal health coverage: 2017 global monitoring report. World Health Organization and International Bank for Reconstruction and Development / The World Bank, 2017. Licence: CC BY-NC-SA 3.0 IGO.
- [30](#)Fayazi, M., Bornstein, L. The Links Between Vulnerability, Poverty, and Hazards: A Focus on the Impacts of Globalization Trends. – Researchgate 2020. https://www.researchgate.net/publication/344659090_The_Links_Between_Vulnerability_
- [31](#)ibid.
- [32](#)Fayazi, Bornstein.
- [33](#)Alston, P. The parlous state of poverty eradication. Report of the Special Rapporteur on Extreme Poverty and Human Rights. Human Rights Council 2020. – <https://chrgj.org/wp-content/uploads/2020/07/Alston-Poverty-Report-FINAL.pdf>.
- [34](#)ibid.
- [35](#)Allen, R. C. Absolute Poverty: When Necessity Displaces Desire. – American Economic Review 2017/107 (12), lk 3690–3721. – <https://doi.org/10.1257/aer.20161080>.
- [36](#)Alston.
- [37](#)Committee on Economic, Social and Cultural Rights. General Comment no 19. (2008) on the right to social security.
- [38](#)Decline of Global Extreme Poverty Continues but Has Slowed: World Bank. The World Bank 2018. –<https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2018/09/19/decline-of-global-extreme-poverty-continues-but-has-slowed-world-bank> (09.01.2022).

- [39](#)Alston.
- [40](#)EIGE (2021). Gender Equality Index. – <https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2020/country> (18.01.2021).
- [41](#) Alston, P. The parlous state of poverty eradication. Report of the Special Rapporteur on Extreme Poverty and Human Rights. Human Rights Council 2020. – <https://chrgj.org/wp-content/uploads/2020/07/Alston-Poverty-Report-FINAL.pdf>.
- [42](#) Ibid.
- [43](#) Alston.
- [44](#)Sepúlveda, Nyst.
- [45](#) Sepúlveda, Nyst.
- [46](#)Euroopa Liidu Nõukogu. Järeldused „Soolise palgalõhe kaotamine: tasustatud töö ja tasustamata hooldustöö väärtuse hindamine ja jaotus. Brüssel 26.11.2020. – <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13367-2020-INIT/et/pdf>.
- [47](#)Ibid.